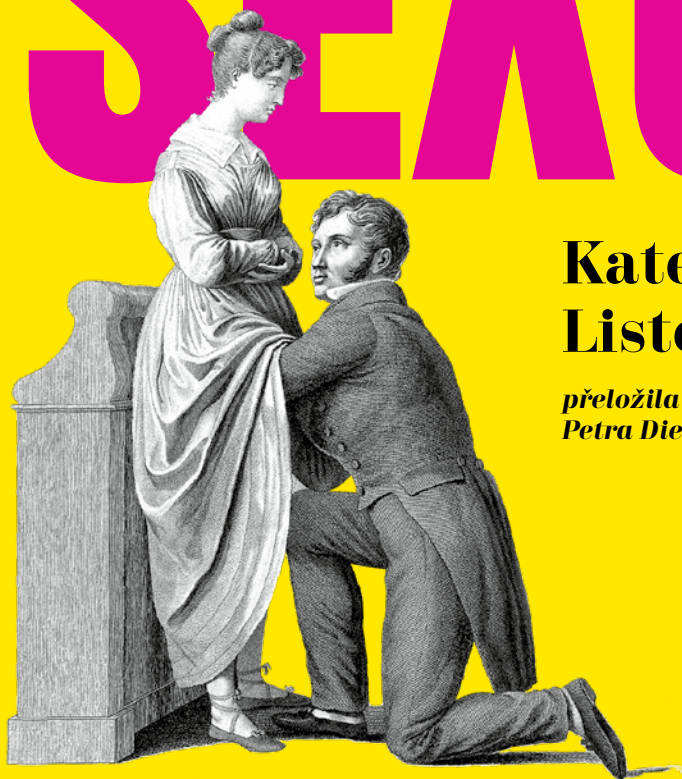

PODIVUHODNÁ HISTORIE SEXU

**Kate
Listerová**

*přeložila
Petra Diestlerová*

Podivuhodná historie sexu

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Kate Listerová

Podivuhodná historie sexu – e-kniha

Copyright © Paseka, 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

**Pa
se
ka**

PODIVUHODNÁ HISTORIE SEXU

**Kate
Listerová**

Přeložila Petra Diestlerová

A CURIOUS HISTORY OF SEX

First published in 2020 by Unbound

All rights reserved

Copyright © Kate Lister, 2020

Translation © Petra Diestlerová, 2022

ISBN tištěné knihy: 978-80-7637-287-0

ISBN ePUB: 978-80-7637-351-8

ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7637-353-2

ISBN PDF: 978-80-7637-352-5

Pro moji rodinu (promiňte!)

Obsah

Úvod	8
Sex a slova	
Škoda že je kurva: „Kurva“ v dávných časech	16
„Ošklivé slovo pro ošklivou věc“: Dějiny kundy	27
Sex a vulvy	
Hledání chlapce v ložce: Dějiny klitorisu	54
Kolonizace kundy: Dějiny rasové fetišizace	87
„Stejně snadné jako upéct nákyp“: Dějiny zkoušek panenství	98
Sex a penisy	
Rande s vlastní rukou: Orgasmus a onanie	120
Žlázy na prodej: Transplantace varlat ve 20. století	137
Drsná láska: Středověké zkoušky impotence	152
Sex a jídlo	
Základ života: Sex a chleba	164
Potrava lásky: Dějiny ústřic	173
Tlumení žáru: Dějiny anafrodiziak	186
Sex a stroje	
Robertek: Vibrátory a viktoriáni	200
Na kole: Sex a bicykly	220
Klučičí hračky: Dějiny umělé panny	241

Sex a hygiena

Nezadržujte dech: Sex a pachy ve středověku	258
O chlup lepší: Dějiny ochlupení	273
Filčkové frndy: Dějiny vaginálních výplachů	290

Sex a rozmnožování

Šprcky, gumy, kondomy: Dějiny prezervativu	304
Nakoupit růže: Potrat v Británii v 18. století	317
Krvavá Máry: Dějiny menstruace	332

Sex a peníze

Nejstarší řemeslo: Sexuální práce ve starověku	350
Public relations: Dějiny sexuální reklamy	363
Hýření s levharty: Dějiny mužské sexuální práce	378

Závěr	396
Poznámky	404
Bibliografie	426
Původ vyobrazení	448
Rejstřík	453

Úvod

*Potlačené emoce neumírají.
Jsou pohřbeny zaživa a později o sobě dají
vědět ošklivějšími způsoby.*

Sigmund Freud

Sex je jedna z věcí stírajících veškeré společenské rozdíly; abych parafrázovala markýze de Sade v podání Geofreyho Rushe: „Jíme, spíme, sereme, šukáme a umíráme.“¹ Touha překračuje hranice kultur, genderu i třídy. Příliš se nestará o naše „pravidla“, a jak by vám pověděl každý, koho kdy přistihli se staženými kalhotami, ještě méně se stará o zdravý rozum. Samozřejmě, lidé dělají mnohem víc, než že pouze jedí, serou a šukají – od zvířat nás odlišuje náš intelekt. A v tom právě spočívá jádro problému. Prohlásit, že si lidé sex zkomplikovali přílišným přemýšlením, je v podstatě eufemismus.

Veškerý život na této planetě sdílí touhu se rozmnožovat, avšak lidský druh vyniká nekonečně složitými a rozmanitými způsoby, jimiž se snaží uspokojit své sexuální touhy. V knize *Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices* (2008, Forenzní a lékařsko-právní aspekty sexuálních trestných činů a neobvyklých sexuálních praktik) uvedl profesor Anil Aggrawal 547 různých parafilních sexuálních zálib a podotkl, že „podobně jako alergii může i sexuální vzrušení způsobit cokoli pod sluncem, včetně slunce“.² A pokud vás to zajímá, když vás sexuálně vzrušuje slunce, říká se tomu „aktirastie“.

Lidé jsou také jediní živočichové, kteří své sexuální touhy stigmatizují, trestají a ostouzejí. Ačkoli všechna zvířata mají pářící rituály, žádný pakuň nikdy nešel na terapii, protože zápolil se svým latexovým fetišem. Včelí královna se v jednom zátahu spáří až se čtyřiceti partnery, vrátí se do úlu ulepená semenem a svírající utrhaná přirození svých obětí, a žádný trubec ji neprohlásí za děvku. Samci paviánů vesele šukají jeden druhého, jak je den dlouhý, a nemusejí mít strach, že je někdo pošle do převýchovného tábora pro gaye. Ale vina, kterou my lidé cítíme kvůli svým sexuálním touhám, může být ochromující, a ti, kdo poruší „pravidla“, se často dočkají tvrdých trestů.

Kolumbijský spisovatel Gabriel García Márquez jednou napsal, že „každý má tři životy: veřejný, soukromý a tajný“.³ Paradoxně právě v tom tajném se projevujeme nejupřímněji. Tuto svou upřímnou součást nutíme zůstat vskrytu, neboť kvůli systémům, které jsme vytvořili, je neslučitelná s naším veřejným a soukromým životem. Ve snaze ovládnout svou tajnou část proměnili lidé sex v otázku morálky a vybudovali složité sociální struktury, které mají naše nutkání potlačovat. Abychom to dostali pod kontrolu, vymysleli jsme kategorie: homosexuální, heterosexuální, monogamní, panenský, promiskuitní atd. Jenže sexualita odmítá úhledně zapadnout do škatulek vytvořených lidmi; přetéká z nich a v tu chvíli začínají potíže. Když se pokoušíme své touhy potlačovat, stane se z nich zlomová linie, která se táhne pod základy našich struktur morálky, etiky a slušnosti. Jenže jakmile se snese růžová mlha, lidé jsou přesto ochotní riskovat zemětřesení, aby dosáhli orgasmu.

Samotný sexuální akt se od chvíle, kdy jsme poprvé zjistili, co se kam strká, příliš nezměnil. Penisy, jazyky a prsty zkoumají ústa, pochvy a řitě v touze po orgasmu už od dob, kdy se lidé vyplazili z prvotní bažiny. Mění se pouze společenské scénáře, které diktuji, jak je sex kulturně vnímán a prováděn. Například podle Pornhubu, největšího pornografického serveru na internetu, je od roku 2007, kdy stránka vznikla, nepřetržitě celosvětově nejvyhledávanějším výrazem slovo „lesbický“. V Nizozemsku se četnost vyhledávání slova „lesbický“ zvýšila mezi lety 2016 a 2018 o 45 %.⁴ Lze tudíž odůvodněně prohlásit, že Nizozemci jsou velmi pro lesbický sex. Ovšem bývaly doby, kdy sex mezi děvčaty zdaleka tolik neoceňovali. V letech 1400–1550 bylo v Nizozemí zaživa upáleno 15 žen coby „sodomitky“.⁵ Ty, které popravě unikly, čelily jiným krutým trestům. V roce 1514 byly Maertyne van Keyschoteová a Jeanne van den Steeneová z Brugg obě veřejně zbičovány, kat jim opálil vlasy a byly vyhnány z města za to, že se dopustily „jistého závažného druhu nepřírozeného hříchu sodomie s několika mladými dívkami“.⁶ O šest set let později je „nepřírozený hřích sodomie s několika mladými dívkami“ nejčastěji sledovanou kategorií porna mezi potomky stejných lidí, kterým připadalo rozumné házet lesby do ohně.

Četnost vyhledávání výrazu „porno pro ženy“ vzrostla na Pornhubu do roku 2018 o 359 %, přičemž ženy sledovaly lesbická pornovidea o 197 % častěji než muži v témže roce. To by nepochybně značně šokovalo doktora Williama Actona (1813–1875), který tvrdil, že „většinu žen (naštěstí pro ně) příliš netrápí sexuální pocity jakéhokoli druhu“.⁷ A co by si o tom pomyslel redaktor listu *Sunday Express* James Douglas (1867–1940), to

opravdu těžko říct. V roce 1928 Douglas strhal průlomový lesbický román Radclyffe Hallové *Studna osamění* a napsal, že tato „morová rána ničí mladou generaci. Rozvrací mladé životy. Špiní mladé duše.“ Douglas žádal, aby se společnost „očistila od lepry těchto malomocných“.⁸ A přesto se o devadesát let později miliony žen po celém světě ukájejí při pohledu na takovou „morovou ránu“ a naše malomocné duše přežívají. To je ale báječná doba k životu.

Tato kniha pojednává o tom, jak se v průběhu dějin měnily postoje k sexu. Seznamuje čtenáře s pozoruhodnými dějinami sexuality a některými z věcí, které provádíme sobě a jiným ve snaze dosáhnout všemocného orgasmu (či ho odepřít). Není to komplexní studie pojednávající o každé sexuální libůstce, zvláštnosti či rituálu napříč kulturami a časem, neboť to by vyžadovalo sepsání encyklopedie. Je to pouhá kapka v oceánu, pádlování na mělkém okraji dějin sexu, ale stejně doufám, že u toho příjemně navlhnete. Snažila jsem se volit témata, která poskytují užitečný kontext otázkám, o nichž se diskutuje dnes, jako je gender, sexuální zahanbování, krása, jazyk a způsoby regulace touhy. Vybírala jsem témata blízká mému srdci, jako jsou dějiny sexuální práce, hluboce emotivní témata jako potraty a rovněž témata, která mě rozesmála, jako „koukolový chleba“ nebo orgasmy na bicyklu. Ačkoli je snadné vysmívat se pošetilostem, jimž lidé v průběhu dějin věřili, a doufám, že se zasmějete i vy, je mnohem užitečnější si uvědomovat, jak podobní jsme našim předkům, a zamyslet se díky tomu nad vlastními názory a postoji. Sex dodnes lidi po celém světě rozděluje a na mnoha místech představuje otázku života a smrti. Tyto postoje se

budou znovu a znovu měnit – doufejme, že k lepšímu. Nikdy však nedospějeme k sexu bez stigmatu či hanby, jestliže nejprve nezjistíme, odkud jsme vzešli.

Poznámka k používání jazyka

Vstupujete do míst se zvýšeným rizikem, pokud jde o výskyt vulgárních a urážlivých výrazů. Toto je kniha, která odkrývá historické postoje k sexu a genderu. Naši předkové měli málo pochopení pro fluidní povahu genderu a vnímali ho jako binární a biologicky podmíněný. V důsledku toho většina historických materiálů v této knize definuje ženy jako osoby, které mají pochvu, a muže jako osoby, které mají penis. Například v kapitole o dějinách slova „kunda“ se „kundou“ rozumí ženský genitál. Dneska víme, že některé ženy mají kundy, a jiné ne, stejně jako je mají někteří muži a jiní ne. Ale naši předkové nenahlíželi na gender či biologii takto – „kundu“ považovali za ženský genitál. Ačkoli to moderním uším může připadat urážlivé, je nezbytně nutné znát historické postoje k genderové identitě a sexuální morfologii, abychom naplno pochopili, proč dnešním kulturním narativům dominuje heteronormativita a konstrukty binární maskulinity a feminity.

Slangová slova použitá v této knize skutečně existují a uvádím u nich datum, kdy byla poprvé zaznamenána. Hlavním zdrojem historického slangu pro mě byl *Dictionary of Slang* Jonathona Greena, který můžu vřele doporučit, pokud se chcete dovědět víc.

Poznámka k českému překladu

Vzhledem k odlišnému vývoji českého a anglického jazyka bylo nutné kapitoly vysvětlující terminologii poněkud upravit. Česká slangová slova použitá v této knize skutečně existují, ale neexistuje pro ně vědecky podložená lexikografická práce s daty prvního zaznamenaného výskytu, jako je anglický *Dictionary of Slang*, proto byla datace vypuštěna. Pokud se chcete dovědět víc, doporučuji ke studiu knihy *Kryptadia* K. J. Obrátla, *Slovník nespisovné češtiny* J. Huga a *Šmírbuch jazyka českého* Patrika Ouředníka. (PD)

SEX A SLOVA

„Škoda že je kurva“

„Kurva“ v dávných časech

V boji za společenskou rovnoprávnost představuje jazyk důležité bojiště. Jak to výstižně vyjádřil lingvista Daniel Chandler: „Jazyk náš svět nejen zaznamenává či označuje, on ho také utváří.“⁴¹ Jazyk je proměnlivý a tvárný; formuje společenské postoje, místo aby je pouze vyjadřoval. Abychom si uvědomili, jak se jazyk vyvíjí, stačí se podívat na to, co bylo kdysi běžnými termíny popisujícími lidi tmavší barvy pleti: „kříženec“ či „míšenec“ bylo dřív naprosto přijatelné označení pro osobu smíšené rasy, stejně jako „barevný“ byl neutrální výraz pro osobu tmavé pleti. Taková slova nebyla považována za urážlivá, pouze za popisná, a občas se stále používají, byť naštěstí méně často. Ale když rozebereme mocenské struktury, které jsou v takových termínech implicitně obsažené, začneme chápat, jak slova posilují a utvářejí naši skutečnost. Člověk, který je „kříženec“, je z definice spojením něčeho lepšího s něčím horším, je to půlčlověk, nikoli právoplatný člověk. Člověk, který je „barevný“, byl metaforicky „nabarven“, což implikuje původní žádoucí stav nebýt barevný (tedy být bílý); posiluje to odlišnost a předpokládá hierarchii ras. Možná si implikace takových výrazů ani neuvědomujeme, ale popisovat někoho tímto způsobem pouze posiluje rasis-tické postoje – jak píše Chandler, utváří to naši skutečnost, místo aby ji to pouze zaznamenávalo.

Jazyk, který odráží lidství popisované osoby či osob, je neustále ve vývoji, a ačkoli se politické korektnosti

často dostává opovržení, společenské rovnosti nedosáhneme a ani jí dosáhnout nemůžeme, jestliže marginalizované skupiny popisujeme jazykem, který pouze posiluje stigma. Na jazyk a označování se zaměřuje velká část debaty ohledně práv LGBTQ, tělesného vzhledu, ageismu a samozřejmě genderu.

Skutečnost, že si některé skupiny původně urážlivá označení přivlastňují, je lingvistické minové pole, jehož pravidla nejsou nikde zapsaná, ale všichni víme, že existují. „Buzna“, „děvka“, „čubka“ atd. mohou v rámci určitých skupin fungovat jako začleňující, a dokonce láskyplné výrazy. Jako heterosexuální bílá žena nemůžu nazvat gaye „buznou“, ale v určitém kontextu můžu říct kamarádce „děvko“, ačkoli heterosexuální muž to udělat nemůže – nicméně gay by nejspíš mohl (opravdu minové pole). Když si lidé, které určitý výraz dříve stigmatizoval, tento výraz přivlastní, je to akt vzdoru, který připravuje utlačovatele o moc, upevňuje vědomí identity mezi dříve utlačovanými a ukazuje establishmentu politicky nekorektní prostředníček. Mnozí samozřejmě tvrdí, že taková slova bez ohledu na kontext pouze posilují předsudky, neboť nikdy nedokážou úplně setřást historickou zátěž – vytvářejí skutečnost, místo aby ji zaznamenávala. Slovo „kurva“ si také nyní určité skupiny v komunitě sexuálních pracovníků přivlastňují a hrdě se k němu hlásí (zatímco jiné je naprosto odmítají).

Pravdou je, že jsem udělala chybu, když jsem na webových stránkách Whores of Yore (Kurvy z dávných dob) použila výraz „kurva“ (whore): není to moje slovo, a pokud nejste sexuální pracovnice, není ani vaše. Je to urážka, kterou tyto pracovnice dennodenně slychají od těch, kdo je chtějí ponížit a zahanbit, a to jsem si

Děvka babylonská z Lutherovy bible, 1534

tehdy naplno neuvědomila. Použila jsem slovo „kurva“ coby narážku na sexualitu, jež překračuje společenské hranice (podobně jako slova „děvka“ či „běhna“), nikoli jako označení pro ženu, která prodává sex. Vždycky jsem předpokládala, že to slovo má mnohem větší významový rozsah. Dostalo se mi zpětné vazby od četných sexuálních pracovníků, které vyjadřovaly pochybnosti nad tím, jak slovo „kurva“ používám, a chvíli jsem vážně uvažovala, že je změním. Ale dějiny toho slova jsou důležité a chtěla bych na ně upozornit. Diskusi ohledně skutečného významu slova „kurva“ totiž stojí za to vést.

Německý dramatik Georg Büchner (1813–1837) jednou napsal, že „svoboda a kurvy jsou ty nejkosmopolitnější věci pod sluncem“.² Co však slovo „kurva“ skutečně znamená? Kde se vzalo a co musí člověk udělat, aby si tento konkrétní titul vysloužil? Proč Janu z Arku,

která zemřela jako panna, nazývali „francouzskou kurvou“? A proč na Alžbětu I., „panenskou královnu“, útočili její katoličtí nepřátelé jako na „anglickou kurvu“? Francouzští revolucionáři přezdívali Marii Antoinettu „rakouská kurva“; Anna Boleynová byla „Velká kurva“ a během prezidentské kampaně v roce 2016 označovali Trumpovi přívrženci Hillary Clintonovou opakovaně jako „kurvu“.³ Možná si myslíme, že víme naprosto přesně, co máme na mysli, pokud se někdy rozhodneme prohlásit o někom, že je „kurva“, ale ten výraz je historicky i kulturně složitý. Je zatížený víc než tisíciletím snah ovládat a zostuzovat ženy stigmatizací jejich sexuality.

Anglické slovo *whore* je tak staré, že se jeho přesný původ ztrácí v mlhách času, ale lze je vystopovat ke staroseverskému slovu *hora* (cizoložnice). *Hora* má celou řadu variant, jako dánská *hore*, švédská *hora*, nizozemská *hoer* a starohornoněmecká *huora*. Pokud se vrátíme ještě hlouběji k protoindoevropskému jazyku (společnému předku indoevropských jazyků), kurva má kořeny ve slově *qâr*, které znamená „milovat, toužit“. *Qâr* je základ, z něž vznikla v dalších jazycích slova pro milence/milenku, jako latinské *carus*, staroirské *cara* a staroperské *kama* (ve významu „toužit“).^{4*} „Kurva“ není slovo univerzální; Australci, lidé amerických Prvních národů či domorodí Havajané nemají žádné označení pro „kurvu“ a vlastně ani pro prostituci.

Od 12. století bylo slovo „kurva“ urážkou pro sexuální nečistou ženu, ale neznamenaló výslovně sexuální

* České slovo *kurva*, původně staročesky *hurva*, pochází z německého *Hure*, původně *huru*, *huor*, *hore*, tudíž etymologie je patrně podobná, a jeho obdoby se vyskytují v řadě nejen slovanských jazyků, pozn. překl.

pracovníci. Thomas z Chobhamu ve 13. století definoval kurvu jako kteroukoli ženu, jež souloží mimo manželství (ať zvedne ruku každá, která se právě dověděla, že je pro 13. století kurva).⁵ Shakespeare použil slovo „whore“ ve svých hrách téměř stokrát, a to včetně *Othella*, *Hamleta* a *Krále Leara*; v těchto textech však daný výraz neznamenal osobu, která prodává sex, nýbrž promiskuitní ženu. Divadelní hra Johna Webstera *Bílá ďáblice* (*The White Devil*, 1612) zkoumá narativy ohledně žen, které se chovají špatně. V jedné pamětihodné scéně postava Monticelsa definuje, co je kurva:

Vám mám vykládat, co je to kurva?
 Budiž, popíšu vám je přesně. Za prvé
 jsou otrávená sladkost, jedovaté
 voňavky, šalba, čáry alchymistů,
 v bezvětrí ztroskotané lodi. Kurvy
 jsou kruté ruské zimy, pusté, jako
 kdyby příroda zapomněla jaro.
 Nejlepší strava pro pekelný oheň,
 nejhorší daň, jakou kdy člověk platí,
 daň z masa, pití, šatů, spánku, snad
 i z hříchu, prokletí a zatracení,
 právnícké kličky, které způsobí,
 že pro jediné slovo může chudák
 přijít o vše, co má. Co jsou to kurvy?
 Lichotný zvon, jenž cinká stejným hlasem
 k svatbě i k pohřbu. Bohatá kurva
 je truhla naplněná vydíráním
 a vyprázdněná hnusným hýřením.
 Horší než uříznutý viselec,
 v kterém se felčar hrabe, aby dokázal

nedokonalost lidí. Co je kurva?
Falešná mince: ať ji razil, kdo chtěl,
přivede do neštěstí každého,
který ji přijme.^{6*}

Kardinál Monticelso to sice nepřiznává, ale jeho zuřivou tirádu pohání strach z žen, strach, že by mohly získat nad muži moc; že by mohly dokázat mužům jejich nedokonalost. Tady není kurva sexuální pracovnice, je to žena, která má autoritu nad mužem a musí být zotuzena a umlčena za každou cenu.

Historicky se slovo „kurva“ používalo k útoku na osoby, které narušovaly status quo a společensky se prosadily, a obvykle bylo používáno ve snaze dostat danou ženu opět pod sexuální kontrolu a ovládnout ji. Ale na rozdíl od slova „prostitutka“ se „kurva“ neváže na profesi, nýbrž na předpokládaný morální stav. Proto bývají mocné ženy, které nic nepojí se sexuálním obchodem, napadány jako „kurvy“: Mary Wollstonecraftová, Phúlán Déví, dokonce i Margaret Thatcherová byly prohlašovány za kurvy. To slovo je pokusem zahanbit, ponížit a v konečném důsledku si podrobit jeho terč a průměrná žena z ulice se označení kurva dočká se stejnou pravděpodobností jako některá ze světových vůdkyň, možná ještě s větší.

„Kurva“ je dneska ošklivá urážka, ale nazvat někoho kurvou v raném novověku se považovalo za natolik závažné nactiutrhání, že vás dotyčná mohla žalovat pro

* Webster, John: *Bílá dáblice*, přeložil František Fröhlich, Praha: Dilia, 1982. Pro účely tohoto textu bylo překladatelem použité slovo „dávka“ („kurva“ byla zřejmě pro česká jeviště příliš odvážná) zaměněno za slovo „kurva“, pozn. překl.

pomluvu.* Zdaleka nejčastějším prohřeškem v takových soudních sporech bylo prohlášení nějaké ženy za „kurvu“ plus myriády dalších variant téhož: „smradlavá kurva“, „prodejná kurva“, „ožralá kurva“, „kurva v krajových spodničkách“ a „psí kurva“, což jsou všechno zaznamenané urážky.⁷

V roce 1664 jistá Anne Blaggeová prohlásila, že ji Anna Knutsfordová nazvala „neštovičnatou kurvou“.⁸ Nebohá Isabel Yaxleyová si léta páně 1667 stěžovala na sousedku, jež o ní prohlašovala, že je „kurva“, která „podrží za rybu v ceně jedné pence“.⁹ Roku 1695 Susan Townová z Londýna obvinila Jane Adamsovou, že na ni křičela „jen pojď ven, ty kurvo, a podrbej si svoji prašivou zadnici jako já“.¹⁰ V roce 1699 obvinila Isabel Stoneová z Yorku jistého Johna Newbalda z toho, že ji nazval „kurvou, sprostou kurvou a pochcanou kurvou ... čubkou a pochcanou čubkou“.¹¹ A roku 1663 byl Robert Heyward předveden před cheshirský soud za to, že nazval Elizabeth Youngovou „prosolenou čubkou“ a „odpornou kurvou“. U soudu tvrdil, že může dokázat, že Elizabeth je kurva, a ona by měla jít domů a „smýt si skvrny ze svého pláště“.¹²

* Třemi vynikajícími zdroji, kde se můžete dočíst víc o tudorovských soudních sporech kvůli urážce na cti, jsou: Dinah Winch: „Sexual Slander and its Social Context in England c. 1660–1700, with Special Reference to Cheshire and Sussex“ (Sexuální pomluvy a jejich společenský kontext v Anglii v letech 1660–1700, se zvláštním přihlédnutím k hrabstvím Cheshire a Sussex), nevydaná dizertační práce, The Queen's College, Oxford University, 1999; Bernard Capp: *When Gossips Meet: Women, Family, and Neighbourhood in Early Modern England* (Oxford Studies in Social History) (Když se sejdou drbný: ženy, rodina a sousedství v Anglii raného novověku), Oxford: Oxford University Press, 2003, a Rachael Jayne Thomas: „With Intent to Injure and Diffame': Sexual Slander, Gender and the Church Courts of London and York, 1680–1700“ („S úmyslem zranit a očernit': Sexuální pomluvy, gender a církevní soudy v Londýně a v Yorku, 1680–1700“), nevydaná diplomová práce, University of York, 2015.

Příklady „neženského vyjadřování“ z *New Art of Mystery of Gossiping* (1770, Nové umění tajemství klevet). Text v obrázku: „Vylez ven, ty čubko, já si tě podám.“ „Polib mi prdel, kurvo, pohraju si s tím paroháčem.“

K dokázání pomluvy bylo třeba předvést svědka dané urážky, doložit skrze svědka, který se zaručil za váš charakter, že je obvinění nepravdivé, a uvést, jak byla takovými výroky poškozena vaše pověst. Tresty za urážku na cti se pohybovaly od pokut a povinnosti veřejné omluvy až po exkomunikaci (ačkoli to bylo vzácné). Příkladem takového trestu je rozsudek z roku 1691, kdy byl jistý William Halliwell odsouzen k tomu, aby se veřejně omluvil v kostele Peteru Leighovi za očernění jeho charakteru:

Já, William Halliwell, jsem zapomněl na svou povinnost obracet se ke svým bližním s láskou a milosrdenstvím a pronesl jsem veřejně několik skandálních, urážlivých a vyčítavých slov o Peteru Leighovi a vůči

němu ... Tímto odvolávám řečená slova v úplnosti jako falešná, skandální a nepravdivá ... S nepředstíranou lítostí nyní doznávám a uznávám, že jsem mu převelice ukřivdil a ublížil mu.¹³

Označení „kurva“ bylo mimořádně poškozující, neboť přímo ovlivňovalo hodnotu ženy na sňatkovém trhu. Takže když Thomas Ellerton nazval v roce 1685 Judith Glenderingovou „kurvou“, která chodí „od stodoly ke stodole“ a „od dráteníka po šumaře“, nebyla to pouze urážka, ale bránil jí tím, aby si našla manžela.¹⁴ V roce 1652 Cicely Pedleyová udala, že byla nazvána „kurvou“ se záměrem „zabránit jí ve sňatku s osobou dobré kvality“.¹⁵ Mohlo to mít dopad i na obchodní situaci. V roce 1687 jeden smírčí soudce rozhodl, že označení hostinského manželky za „kurvu“ si zaslouží trest, neboť nepříznivě ovlivnilo obchody.¹⁶

Řadu žalob za nactiutrhání podali manželé, jejichž ženy někdo nazval kurvami. Prohlásit něčí manželku za kurvu byla obzvlášť závažná urážka, neboť se nedotýkala pouze ženy, ale zároveň naznačovala, že její manžel je paroháč, a zpochybňovala jeho schopnost svou choť sexuálně uspokojit. Například v roce 1685 byl jistý Abraham Beaver obviněn z toho, že řekl Richardu Winnellovi „běž domů, ty paroháči, a najdeš v posteli se svou ženou Thomase Foxe“.¹⁷

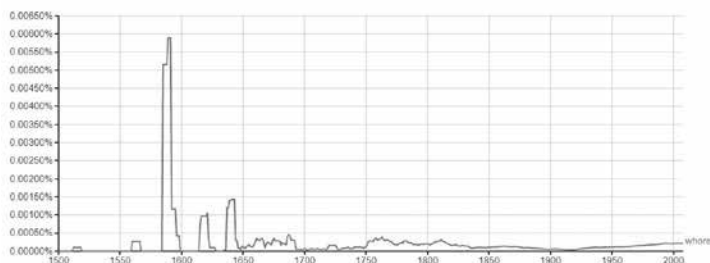
Ačkoli žaloby od mužů za urážku na cti byly méně časté, mívaly rovněž sexuální povahu. V roce 1680 pohnal Thomas Richardson před soud Elizabeth Aborneovou z Londýna za výrok, že „má penis prolezlý syfilidou“.¹⁸ Muži byli také označováni za „kurevníky“, „paroháče“, „obšourníky“, „smilníky“ a v jednom případě za

„žárlivostí šíleného hlupáka a osla“.¹⁹ Muži žalovali osoby, které je označily za zloděje, žebráky nebo opilce. Například v roce 1699 pohnali Thomase Hewetsona před soud za to, že nazval Thomase Daniela žebrákem: „Byl to žebrák a chodil po hrabství ode dveří ke dveřím žebratou.“²⁰

Koncem 17. století došlo k nápadnému poklesu počtu žalob za urážku na cti předkládaných církevním soudům. Historici o příčinách dlouze diskutují. Mohlo to být tím, že jak se města rozrůstala a množství obyvatel se zvyšovalo, soudy se začaly více zabývat jinými trestnými činy než ženami, které jedna druhé nadávaly do „pouličních kurev“ a „neštovičnatých kurev“. Možná došlo ke kulturnímu posunu a tahat vzájemné slovní výpady před soud přestalo být v módě.

V roce 1817 britské soudy vyhlásily, že „nazvat vdanou či svobodnou ženu kurvou není v očích soudu trestný čin, neboť smilstvo a cizoložství jsou záležitostmi duchovního, nikoli světského odsouzení“.²¹

Jak ukazuje níže uvedený graf, od 17. století došlo k výraznému poklesu užívání slova „kurva“. Až do konce 17. století měl ten výraz stále právní význam a v letech

Google Ngram Viewer: frekvence slova „kurva“ (whore) zaznamenaná v anglické literatuře v letech 1500–2008

1679–1800 hrál roli v celkem 163 soudních sporech u britského Ústředního trestního soudu (Old Bailey). Historici, například Rictor Norton, zkoumali, jakým způsobem slovo „prostitutka“ či „laciná prostitutka“ nahradilo slovo „kurva“ v právní terminologii označující osobu, která prodává sexuální služby.²² Mám podezření, že prudký propad v používání slova „kurva“ na konci 17. století souvisí s jazykovým posunem od právní terminologie k čisté urážce.

Dneska se slovo „kurva“ obecně považuje za urážlivé a hrubé. Nicméně podobně jako „děvka“ je i „kurva“ slovo ve stavu reklamace a lze je použít k přímé reakci na ostouzení, které s sebou neslo po stovky let. „Kurva“ je sice možná urážka, avšak pramenící ze strachu ze ženské nezávislosti a sexuální autonomie. Posun významu od ženy, která touží, k urážce, jež má tu touhu zahanbit, kopíruje kulturní postoje k ženské sexualitě. Já slovo „kurva“ nepoužívám k zostouzení, nýbrž jako výraz uznání všem ženám, které otrásaly kulturním vnímáním natolik, aby si takové označení vysloužily. Používám je, abych propíchla hanbu, kterou s sebou nese. Používám je pro připomenutí, že slova, která si vybíráme, mají vliv na to, jak se vzájemně vnímáme, a jazyk se neustále vyvíjí. Historicky vzato, pokud toužíte, jste kurva; máte-li sexuální styk mimo manželství, jste kurva; pokud překročíte meze a ohrožujete „muže“, jste kurva. Historicky vzato jsme všechny kurvy.

„Ošklivé slovo pro ošklivou věc“

Dějiny kundy

Miluju slovo kunda. Miluju na něm všechno. Nejen to, co označuje, tedy vulvu, vaginu a stydké pysky (což jsou všechno kundí rozkoše a zakrátko se k nim vrátíme), ale rovněž čistě způsob, jak to slovo zní a vypadá. Miluju ten prostý výraz.

Zbožňuju, jak ty první tři hlásky (K U N) zvukně duní celým slovem, dokud je nezastaví plozivní souhláska D a úderné A na konci. A líbí se mi taky, jak ta důrazná K a D lemují něžnější zvuky UN, takže člověk může vypálit to slovo jako střelu, nebo naopak protáhnout první i druhou slabiku k zesílení dramatického účinku: kúú-úúúundáááá!

Miluju to slovo, protože je rozkošně nestydaté, nekonečně zábavné a podobně jako slyšitelný vykřičník dokáže zarazit rozhovor na místě. Walter Kirn nazval kundu (cunt) „atomovou bombou angličtiny“ a měl na prostou pravdu.¹ Líbí se mi všeobecná použitelnost toho slova. V Americe je vnímáno jako mimořádně hrubé, zatímco v Glasgowě může jít o něžné oslovení: „Miluju tě, ty malá kundičko“ je výraz, který lze běžně slyšet v glasgowských dětských pokojích. No dobře, to není pravda, ale Skotové skutečně využívají kundu s mimořádnou lingvistickou obratností. V knize Irvinea Welshe *Trainspotting* z roku 1993 se objevuje 731 kund (ačkoli do filmu se jich dostalo jenom devatenáct).

Gustave Courbet: *L'Origine du Monde*, 1866

Ale víc než cokoli jiného miluju čistě sílu toho slova. Fascinuje mě posvátný status kundy jako, abych citovala Christinu Cladwellovou, „nejsprostšího ze všech sprostých slov“.² Pokud jde o „nejurážlivější“ slovo v angličtině, horkými kandidáty jsou samozřejmě rasové urážky. To slovo na N je hluboce urážlivé kvůli svému historickému kontextu. Nejde pouze o popisný výraz, nýbrž o označení, které se užívalo k dehumanizaci černochů a k ospravedlňování některých z největších hrůz v lidských dějinách. Usnadňovalo zotročování a týrání milionů lidí, neboť lingvisticky odpíralo černochům rovnost s bělochy. Takže chápeme, proč jsou rasové nadávky odporně urážlivé, ale kunda? Copak nikomu jinému nepříjde divné, že jedním z nejhrubších anglických

výrazů je označení pro vulvu? Nebo že to slovo vůbec může být řazeno na stejnou úroveň sprostoty jako rasistické výrazy pramenící z nejtemnějších a nejhorších lidských krutostí? Pokud vím, kunda neumožnila rasovou genocidu, takže se musíme ptát: jak se stalo, že je kunda tak sprostá? Co udělala kunda špatně?

Nejdřív se zkusme zaměřit na etymologii.* Kunda je stará. Je tak stará, že její přesný původ mizí v mlhách času a etymologové se stále dohadují, kde se do psí kundy kunda vzala. To slovo je staré minimálně několik tisíc let a dá se vystopovat ke staroseverskému *kunta* a protogermánskému *kunt*, ale ve starších dobách se jeho původ ztrácí. Slova příbuzná kundě se vyskytují ve středověku ve většině germánských jazyků: v němčině se objevuje *kutte*, *kotze* a *kott*. Švédové mají slovo *kunta*; Nizozemci *conte*, *kut* a *kont* a v angličtině kdysi existovalo slovo *cot* (které se mi docela líbí a myslím, že by si zasloužilo vzkříšení).† A tady začínají spory: nikdo si totiž není úplně jistý, co kunda vlastně znamená. Někteří etymologové soudí, že pochází z protoindoevropského kořene „*gen/gon*“, což znamená „vytvářet, stávat se“. Tento kořen lze rozpoznat v moderních slovech jako gonády, genitálie, genetika a... gen. Jiní mají

* Vzácnou náhodou je etymologie anglického „cunt“ a českého „kunda“ velmi podobná, pozn. překl.

† „Oxford English Dictionary“, *Oed.Com*, 2018 <http://www.oed.com/view/Entry/45874?redirectedFrom=cunt#eid> [cit. 7. září 2018]. Další vynikající zdroje, které pokrývají etymologii slova „cunt“, představují následující díla: Mark Daniel: *See You Next Tuesday* (Uvidíme se příští úterý), London: Timewell, 2008; Pete Silverton: *Filthy English* (Špinavá angličtina), London: Portobello Books, 2009; Jonathon Green: *Green's Dictionary of Slang* (Greenův slovník slangu), London: Chambers, 2010; Melissa Mohr: *Holy Sh*t: A Brief History of Swearing* (Krucinálfagot: Krátké dějiny klení), Oxford: Oxford University Press, 2013, a Matthew Hunt: „Cunt“ („Kunda“), *Matthewhunt.Com*, 2017 <<http://www.matthewhunt.com/cunt/> [cit. 3. září 2018]>.

teorii, že kunda pochází z kořene *gune*, což znamená „žena“ a objevuje se ve slově „gynekologie“.³ Kořen, který etymology fascinuje nejvíc, je „cu“. „Cu“ se spojuje se ženským principem a tvoří základ anglických slov „cow“ (kráva) a „queen“ (královna).⁴ „Cu“ má souvislost s latinským *cunnus* („vulva“), což zní nápadně podobně jako kunda (ačkoli někteří etymologové tvrdí, že tam žádná souvislost není), z čehož vzešlo francouzské slovo *con*, španělské *coño*, portugalské *cona* a perské *kun* (کُن).⁵ Moje oblíbená teorie o kundě je, že „cu“ rovněž znamená mít vědomosti. „Cunt“ (kunda) a „cunning“ (mazanost) pravděpodobně pocházejí ze stejného kořene – „cunning“ původně znamenalo moudrost či znalosti, nikoli prohnanou vynalézavost jako dnes, zatímco „can“ a „ken“ se staly předponami odvozenin jako „cognition“ (vědomí).⁶ V dnešním Skotsku, pokud někdo něčemu „ken“, tak tomu „rozumí“. Ve středověku slovo „quaint“ (zvláštní, podivný) znamenalo jak znalost, tak kundu (ale o tom více později). Diskuse stále nekončí, avšak každopádně se zdá, že kunda je trochu záhada.

Víme tohle: kunda (cunt) je v angličtině nejstarší slovo pro vulvu či vaginu (možná i nejstarší v Evropě). Jejím jediným rivalem v boji o titul nejstaršího označení pro „chlapce v loďce“ je jóni (vulva, zdroj, lůno). Angličtina si výraz jóni vypůjčila ze starého sanskrtu kolem roku 1800 a dnes si jej přivlastňují různé novospirituální skupiny v naději, že když budou svoji „krucipitku“ nazývat jóni, vyhnou se hrůzám kundy a proniknou k nějakému starobylému uctívání „mandolíny“. Samozřejmě ironií je, že kunda a jóni možná pocházejí ze stejného proto-indoevropského kořene. A navíc je kunda mnohem feminističtější, než by kdy mohly vagina či vulva doufat.

Vagina se začala objevovat v lékařských textech v 17. století a pochází z latinského *vagina*, což znamená pouzdro či pochva (na zbraň). Vagina je něco, kam se zasouvá meč; to je její veškerá etymologická funkce – být obalem na meč (penis). Ohledně svého významu a funkce spoléhá na penis. Stejně dobře bychom tu věc mohli nazývat „ptákovnice“ nebo „futrál“. Mimochodem, na světě je mnoho lingvistů, kteří se popadají za citlivá místa, když si lidé pletou vaginu a vulvu: abychom si to ujasnili, vagina neboli pochva je elastická trubice ze svalů, která spojuje dělohu s vulvou, zatímco vulva je to vnější zařízení (složené ze stydkého pahorku, poševní předsíně, velkých a malých stydkých pysků, klitorisu, hráze a Bartholiniho žláz). Vulva pochází z konce 14. století a je odvozena z latinského *vulva*, což znamená „lůno“ – podle některých zdrojů by mohla pocházet ze slova *volvere*, balit. Ve svém latinském slovníku z roku 1538 definoval Thomas Elyot vulvu jako „lůno nebo maternici jakékoli zvířecí samice, rovněž maso, které Římané připravovali z břicha prasnice, buď té, která vrhla mladé, nebo byla březí“.7 Takže význam slova vulva rovněž vychází z toho, že jde o nádobu na penis – nebo o pochybnou flákotu z březí římské svině.

Kunda je však starší než oba tyto termíny a pochází z protoindoevropského slova, které znamená žena, znalost, tvůrce či královna, což v sobě má mnohem větší sílu než slovo, které víceméně znamená „držím ptáka“. A navíc kunda označuje celý ten krám dohromady, uvnitř i venku. Když dojde na kundu, není třeba nic puntičkářsky oddělovat. Slova jako vulva a vagina jsou lingvistické pokusy nabídnout sterilizované, lékařsky pojaté alternativy ke kundě. A pokud vás tohle všechno

John Speed: Mapa Oxfordshire a Oxfordské univerzity, 1605.

Gropecuntelane je zvýrazněna

nepřesvědčilo k přestupu do týmu kunda, v roce 1500 definoval Wynkyn de Worde vulvu jako „v angličtině kunda“.⁸ Kunda není slang; kunda je originál. Takže kunda je kmotřička veškerých označení pro „kamilku“ – potom se však nabízí otázka: byla kunda vždycky tak vulgární jako dneska?

Jednoduchá odpověď zní ne. Pro středověké myslili byla kunda slovo prostě popisné, možná trochu nestydaté, jak už kundy bývají, ale rozhodně ne urážlivé. Skutečnost, že kunda pronikla do de Wordeova slovníku a do lékařských textů, naznačuje, jak běžné to slovo bylo. Když John Hall překládal v 16. století lékařský text *Chirurgia Parua Lanfranci* od Lanfranka z Milána, za kundu se nestydl a popisoval, že „u žen je vhod do

měchýře krátký a těsně přiléhá ke kundě“.⁹ Nejranější užití slova kunda (cunt) v *Oxford English Dictionary* pochází z roku 1230 a jde o londýnskou ulici ve čtvrti červených luceren v Southwarku – rozkošně pojmenovanou „Gropecuntelane“ (Ulička osahávání kund).¹⁰ A zcela přesně odpovídala svému označení: byla to ulička na osahávání kund. V mnoha středověkých britských městech se nacházela nějaká taková Gropecuntelane (případně její variace jako Grapcunt, Groppecuntelane, Gropcunt Lane). Keith Briggs odhalil Gropecuntelane v Oxfordu, Yorku, Bristolu, Northamptonu, Wellsu, Great Yarmouthu, Norwichi, Windsoru, Stebbingu, Readingu, Shareshillu, Grimsby, Newcastleu a Banbury. Všechny tyto ulice byly bohužel později přejmenovány, obvykle na „Grape Lane“ nebo „Grove Lane“.¹¹

Skotové sice možná říkají svým přítelkyním kundy, ale ve středověku tak podle všeho lidé říkali svým dětem. Kunda se navíc objevuje v řadě středověkých britských příjmení (ačkoli dost pravděpodobně šlo o přezdívky): Godwin Clawecunte (1066), Gunoka Cuntlesová (1219), John Fillecunt (1246) a Robert Clevecunt (1302) jsou všechno zaznamenaná jména. A pokud vám vyhlídka na setkání se slečnou Gunokou Cuntlesovou na Gropecuntelane nepřipadá dostatečně lákavá (ale měla by!), v norfolských daňových záznamech z roku 1328 je uvedena jistá slečna Bele Wydecunthe (široká kunda).¹² A když už je řeč o jménech na téma kunda, ve svém výzkumu humorných příjmení objevil Russell Ash celou rodinu Cuntových, která žila v 19. století v Anglii: Fanny Cuntovou (narozenu 1839), jejího syna Richarda „Dicka“ Cunta a její dcery, Ellu Cuntovou a Violet Cuntovou.¹³

„Sheela na gig“
(rytina nahé
ženy s přehnaně
zdůrazněnou
vulvou) z 12. století
na kostele
v Kilpecku, hrabství
Herefordshire,
Anglie

Středověká literatura je podobně plná kund. Kniha *The Proverbs of Hendyng* (kolem 1325, Hendyngova přísloví) obsahuje tuto radu mladým ženám: „Dávejte svou kundu chytře a vznášejte (své) požadavky po sňatku“ (zeve þi cunte to cunni[n]g, and craue affetir wedding).¹⁴

Velšská básnička z 15. století Gwerful Mechainová doporučovala svým kolegům básníkům, aby oslavovali „závěs na pěkné veselé kundě“, který „pleská na pozdrav“. ¹⁵ Středověká společnost byla sexuálně mnohem svobodnější, než si představujeme, a jeden z důvodů, proč tehdejší lidé nepovažovali kundu za sprostou, spočíval v tom, že sprostý jim nepřipadal ani sex. Rozhodně nešlo o žádnou sexuálně nevázanou utopii, ale středověcí lidé se také nebatolili po světě v pásech cudnosti,

jak se nám snaží namluvit populární mytologie. Sex byl zdrojem značného humoru i erotiky a představoval naprostý středobod manželského života; přístup k sexu jako k něčemu hluboce pohoršlivému se rozvinul až v raném novověku.

Historicky se slova, která znamenají největší tabu, přesunula od rouhání k tělesným funkcím, a nyní se posouvají k rase. Nadávky, které by vás ve středověku dostaly do vážných potíží, byly ty rouhavé. Pokud byste si skřípli ve 13. století citlivá místa do zipu, patrně byste vykřikli něco jako „pro Kristovy rány“, „ježíšmarjá“ nebo „probohasvatýho“ či jinak brali jméno boží nadarmo. Kunda byla ve srovnání s tím slovo čistě popisné a vhodné pro všechny příležitosti. Nebylo zjemněle stydlivé, přehnaně medicínské ani humorně groteskní – kunda byla kunda.

Středověkým autorem, který vrhal do svých textů kundy s přesností vojenského dronu, je Geoffrey Chaucer (1343–1400). Slovo, které Chaucer používá v *Canterburských povídkách* a v *Domě slávy*, ovšem není „cunt“, nýbrž „queynte“. Čtenář však nemůže mít žádné pochybnosti, co to slovo označuje – Žena z Bathu se o tom vyjadřuje zcela jasně:

What eyleth yow to grucche thus and grone?

Is it for ye wolde have my queynte allone?

(Co trápí tě, že tak naříkáš a sténáš?

Že bys chtěl jen pro sebe mou kundu?)^{16*}

* Ve vydaném českém překladu Františka Vrby ovšem slovo „kunda“ užito není, citované verše zní takto: „Proč naříkáš, proč tolik sténáš tady? / Že jen ty sám chceš pro sebe mé vnady?“, Odeon, Praha 1970, s. 226, pozn. překl.

Nejslavnějším Chaucerovým vtípkem o kundě je ten v „Povídce mlynářově“, v němž „queynte“ znamená jak vědomosti, tak kundu (vzpomínáte si ještě na ten společný kořen?):

As clerkes ben ful subtile and ful queynte,
An prively he caughte hire by the queynte,
And seyde, „Ywis, but if ich have my wille,
For deerne love of thee, lemman, I spille.“

(Student byl velmi hbitý a prohnáný,
rychle ji chytil za kundu
a řekl: „Jestli mi nebudeš po vůli,
tak láskou k tobě, drahá, puknu.“)¹⁷

Slovo „quaint“ coby synonymum pro „cunt“ se objevuje i v řadě dalších děl. Ve svém italsko-anglickém slovníku z roku 1598 je John Florio uvádí jako synonymní a definuje slovo *potta* jako „a cunt, a quaint“ a slovo *pottuta* jako „to, co má kundu, s kundou, *quainted*“.¹⁸ Hravý dvojitý význam slova „quaint“ se vynořuje znovu v básni Andrewa Marvella „To His Coy Mistress“ (Své zdráhavé milence):

Nor, in thy marble vault, shell sound
My echoing song: the worms shall try
That long preserved virginity:

* Český překladatel zde opět užívá slovo „vnady“. „... studenti jsou už všichni dohromady / mazaní ptáci. Objal její vnady / a povídá: „Když nechceš, abych zchřad, / miláčku, lásko, dej mi, co bych rád!“, Odeon, Praha 1970, pozn. *překl.*

And your quaint honour turn to dust;
And into ashes all my lust.^{19*}

Objevily se i teorie, že Shakespearovo „acquaint“ v Sonetu XX (1609) je hříčkou s „quaint“ a „cunt“. A jestli někdo uměl využít komediální sílu dobře umístěné kundy, tak právě William Shakespeare. Ve třetím jednání, druhé scéně *Hamleta* se titulní hrdina ptá Ofélie: „Lady, shall I lie in your lap?“ Ofélie odpoví: „No, my lord.“ Hamlet se jí pak zeptá: „Do you think I meant country matters?“²⁰ Když hrál Hamleta David Tennant, zdůraznil první slabiku takto: „Cunt-ry matters.“[†] Ve *Večeru tříkrálovém* (jednání třetí, scéna pátá) popisuje Malvolio rukopis své zaměstnavatelky: „There be her very Cs, her Us, and her Ts: and thus makes she her great Ps“ – což je dvojitá slovní hříčka s „cunt“ (kunda) a „piss“ (moč).^{‡§} Status nesmrtelného barda jako oplzlého chlípníka se sice diskrétně zametá pod kulturní koberec, ale jeho práce jsou plné lascivních narážek a žertů o genitáliích. V roce 1807 šokovaný Thomas Bowdler všechny obhroublé šprýmy vyškrtal, aby ta díla mohly bezpečně číst ženy a děti, a vydal soubor *The Family Shakespeare* (Rodinný Shakespeare), který

* V českých překladech tato hříčka pochopitelně mizí. V překladu Zdeňka Hrona zní uvedená pasáž takto: „Tvá krása bude ztracena – / pod mramor nesmí ozvěna / mých písní: pak jen červi sní / tvé uchované panenství. / Ze cti ti zbude prach a zem / můj žár zas lehne popelem. (Angličtí metafyzičtí básníci, BBArt, Praha 2001), *pozn. překl.*

† Tuto pasáž převáděli čeští překladatelé různě, aby zachovali lascivní podtón Hamletových replik, *pozn. překl.*

§ Ve Sládkově překladu této hry jsou písmena ponechána jako v originále s poznámkou Otakara Vočadla: „Mnoho kritiků si lámalo hlavu těmito záhadnými písmenami na adrese. Jde snad jen o nějaký pochybný žert.“ *Komedie II*, s. 625, SNKLHU, Praha 1959. Martin Hilský ve svém překladu slovní hříčku rekonstruuje se slovem „prd“. Dílo, Academia, Praha 2011, *pozn. překl.*

je dokonale kundprostý. K mnoha úpravám tohoto vydání patří mimo jiné to, že Ofélie v *Hamletovi* nespáchá sebevraždu, z *Jindřicha IV.* úplně zmizela postava Doll Tearsheetové (sexuální pracovnice) a v *Romeovi a Julii* se Mercutiova šťavnatá poznámka „ručička hodin se už zas vztyčila na ciferníku a ukazuje dvanáct“ změnila na „ručička ciferníku ukazuje poledne“.²² Jeho počín obohatil angličtinu o slovo „bowdlerizovat“, tedy odstraňovat části textu, které jsou považovány za nevhodné.

S kundou volně zacházeli ve svých necudných baladách i Shakespeareovi současníci, neboť necítili žádnou potřebu halit ji do dvouznačných narážek. *Ragionamenti della Nanna e della Antonia* (1534–1536) od Pietra Aretina doporučují čtenářům, aby se vyhýbali květnatým eufemismům a prostě řekli kunda: „Mluvte jasně a říkejte šukat, kunda a pták; jinak vám nikdo nebude rozumět.“²³ Skotská divadelní hra *Philotus* (1603) obsahovala slova „sáhni dolů a popadni její kundu“.²⁴ A *Mercurius Fumigosus* (1654) oslavuje „kundu a dobrou společnost“.²⁵ Nicméně fakt, že slavní autoři jako Shakespeare a Marvell používali kundu coby šťavnatou pointu a zahalovali ji do slovních hříček a zastřených narážek, naznačuje, že v Shakespeareově době už začínala cenzura kundy.

Není náhodou, že zhruba v té době vznikaly první zákony namířené proti sexuálně obscénním materiálům. V Británii první návrh zákona omezujícího „knihy, pamflety, popěvky, písně a další díla, která propagují lascivní hříšnou lásku“ sepsal v roce 1580 William

* V překladu Martina Hilského, pozn. překl.

Lambarde.²⁶ Licensing Act (licenční zákon) z roku 1662 zakazoval publikaci jakýchkoli „kacířských, pobuřujících, schizmatických či pohoršlivých knih či brožur, v nichž je prosazována jakákoli názorová doktrína, jež je v rozporu s křesťanskou vírou“.²⁷ Jazyk je mocným nástrojem společenské kontroly: když začal být potlačován sex, ze slov souvisejících s tělesností se stalo tabu. Koneckonců, jak bychom si mohli užívat tělesnou sexualitu beze studu, když sama slova, která používáme k hovoru o ní, k přemýšlení o ní nebo k psaní o ní, jsou považována za obscénní? Ellis Cashmore prohlásil, že zavržení kundy jako vulgárního výrazu je výsledkem masové sexuální cenzury a vzestupu „cudnosti“: „S pravidly přišla etiketa a s etiketou přišla dvornost a s dvorností přišla cudnost a slovo ‚kunda‘ odkazovalo k částem těla, které bylo třeba skrývat a utajovat.“²⁸ Především ženská sexualita podléhala cenzuře a trestům a kunda byla očividným symbolem všeho, co se puritánská pravidla snažila potlačit.

V 17. století už kunda získala sílu šokovat a spisoivatelem, který si skutečně užíval opojně zvrácené přijetí kundy, byl John Wilmot, hrabě z Rochesteru (1647–1680). Rochester byl anglický básník a dvořan Karla II. Ztělesňoval zhýralost a sexuální nevázanost a jeho základním životním postojem bylo „fuck you“. Cromwellův parlament se snažil sexualitu potlačovat a Rochester se vznesl k nechvalné proslulosti na vlně uvolnění sexuálního útlaku, která se vzedmula, když puritánská vláda skončila. Geoffrey Hughes kdysi výstižně popsal Rochesteru jako člověka, který si užíval „pohled na svět z úrovně rozkroku“.²⁹

Wilmotova báseň „Rada kurevníkovi“ začíná takto:

Jestli chceš být šťastný šoustač,
dbej na kundy, kam ho strkáš,
na choroby, co působí pálení,
podagru a píštěle v prdeli.³⁰

Touhu po milence popsal slovy „Každická její část mě nažhavila, / ruka, noha, pouhý její pohled je kunda“ (1680). Jeho divadelní hra *Sodoma* z roku 1684 zahrnuje postavy jako „Královna Kundodajka“ a její komorná „Kundolína“. V básni „Procházka v St James's Parku“ (1672) se vyskytne kunda hned osmkrát, jak básník stále víc žárlí na další amanty své milenky.

Tvá chlípná kunda se domů courá
semenem půlky města zvlhlá
a moji kapku slupne pak
jako nášup po hostinách.
A jindy zas kunda zduřelá
máčkou, co lačně vypila
nosičům ze zad a lokajům
hltavě, ručně ze svalů...³¹

Bylo by lákavé číst Rochesterovo dílo jako oslavu sexuality, avšak kundy a jejich majitelky se u něj stávají terčem prudkého hněvu a nenávisti. V *Sodomě* definuje kundu „jako lacinou špinavou výlevku lásky“ a tvrdí, že „ta, která má kundu, je kurva“. Jeho verše jsou plné ponižujících, groteskních popisů nemocných, olýsalých, kousavých, krutých kund. V „Procházce v St James's Parku“ svou nenávist k ženám (a genitáliím),

po nichž touží, promítá do jiných mužů a označuje je jako „roztoužené podvratáky“, kteří se honí za kundou.

Ta pyšná čubka si vodí v parku
houf roztoužených podvratáků,
čmuchajících hned tam, hned tudy
za vilným pachem slané kundy.³²

V 17. století se kunda už rovněž používala jako opovrhlivá synekdocha pro ženu, zejména pro sexuální ženu – podobně jako se dnes ženám někdy rozkošně říká „píči“. V roce 1665 píše Samuel Pepys o prášku, který by měl způsobit, „že se všechny kundy ve městě potáhnou za ním“, a jistá balada z roku 1675 varuje, že „s městskými kundami neradno si zahrávat“.³³

V 18. století už byla kunda považována za obscénní a nepěkné slůvko. Ve svém *Classical Dictionary of the Vulgar Tongue* (1785, Klasický slovník vulgárního jazyka) definuje Francis Grose kundu jako „ošklivé jméno pro ošklivou věc“ a místo ní navrhuje eufemismus „the

Ilustrace z knihy *The School of Venus, or the Ladies Delight* (Venušina škola aneb Rozkoše žen), 1680

monosyllable“ (jednoslabičné slovo).³⁴ Jaká útlocitnost od člověka, který coby běžná synonyma pro „ženský orgán“ uvádí „medvědí ucho“, „salon paní Fajkové“ a „humří mísa“. „Cunny“ (kundička), odvozenina od kundy, a „quim“ jsou výrazy, které se rozšířily v 18. století. Skandální román Johna Clelanda *Fanny Hill* z roku 1749 byl zcela kundprostý a Cleland se vychloubal, že v něm nepoužil jediné hrubé slovo. Výroční almanach londýnských sexuálních pracovníků *Harris's List* (1757–1795, Harrisův seznam) se kundě rovněž vyhýbá a raději píše o „mechových jeskyňkách“ a „Venušiných pahorcích“.³⁵

Nicméně jeden autor 18. století používá kundu právě kvůli její schopnosti šokovat. Je to markýz de Sade (1740–1814). U něj se najdou „kundičky“, „ošoustané kundy“, „otevřené kundy“, „hezké kundy“, „vykřičené kundy“, „krvavé kundy“, „šukané“, „lízané“ a „ničemné“ kundy. Když zatřesete jakoukoli jeho knihou, vypadne kunda. Sade na kundách ujížděl. Jeho *La Philosophie dans le Boudoir* (1795) obsahuje perly jako:

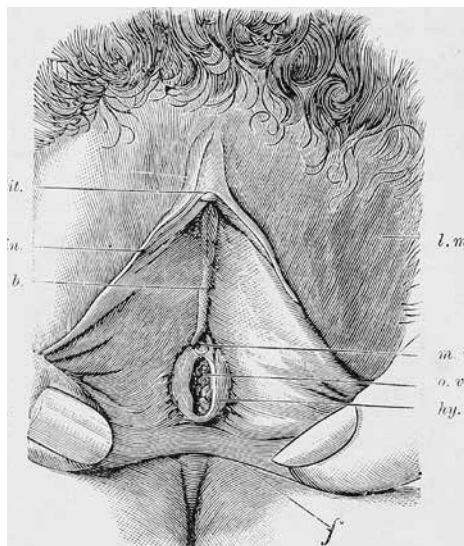
Potom se znovu umístím do jejího konečníku; vy mi místo kundy, kterou mi nabízela ona, nastavíte sedínku, čili přijmete, jako to činila ona, její hlavu mezi svá stehna; já budu cucat díru do vaší sedínky, jako jsem cucal její kundu, vy se uděláte, já učiním totéž, během čehož má ruka, objímajíc hezké tělo této kouzelné novicky, jí bude šimrat poštěváček, aby se zasnívěla rovněž.^{36*}

Markýz de Sade se vyžíval v psaní extrémní, úchylné pornografie a jeho opakované používání kundy místo

* *Filosofie v budoáru*, přeložil Aleš Pech, Praha: Concordia, 1995.

„*Les charmes de Fanny exposés*“ (rytina VIII) z románu
Fanny Hill, 1766

Lawson Tait:
*Diseases of Women
and Abdominal
Surgery* (Ženské
choroby a břišní
chirurgie), 1877

mdlých eufemismů, jaké najdete ve *Fanny Hill*, je pouze důkazem toho, že si kunda vysloužila postavení nejprostšího slova v západním světě.

Navzdory tvrzením, že viktoriáni sexualitu potlačovali, pornografie plynula pod povrchem viktoriánské prudérnosti jako řeka slizu v *Krotitelích duchů II*. Není pochyb, že kunda byla vulgární slovo. Ale přesně kvůli tomu se viktoriánské erotické materiály prohýbají pod tíhou kund. Erotické romány jako *The Lustful Turk* (1828, Chlípny Turek), *The Romance of Lust* (1873, Romance chtíče), *Early Experiences of a Young Flagellant* (1876, Rané zážitky mladého flagelanta) od Rosy Coote, *Miss Bellasis Birched for Thieving* (1882, Slečna Bellasis potrestána výpraskem za krádež) od Etonensise, *The Autobiography of a Flea* (1887, Autobiografie blechy) a *Venus in India* (1889, Venuše v Indii) od „kapitána Charlese Devereauxe“ představují přímo bombardování

kundami. *The Pearl* (Perla) byl pornografický časopis, který vycházel v Londýně v letech 1879–1880, než byl zakázán kvůli zveřejňování obscénních materiálů. Většina čísel zahrnovala sbírku limericků či „říkadel“, která si s kundou užívala spoustu legrace.

Byl jeden mladý muž ze Džajpuru,
který si uplácal kundu z jílu.
Jenže jeho péra žárem
stala se z ní cihla rázem
a sežehla předkožku muže ze Džajpuru.

Mladá dáma z Edinburghu
drbala si ráno kundu,
její táta zvolal: „Zlato,
chytlas muňky, jak mám za to.“
„Pravda, tati, já z nich snad umřu.“³⁷

A právě v 19. století se začala kunda používat jako obecná urážka. Podle *Oxford English Dictionary* se první doložené užití kundy jako nadávky objevilo v roce 1860: „A když dojeli do Charlestonu, museli se dle zvyku porozhlédnout po předsedovi, a tak vybrali Kundu.“³⁸

Možná jedním z nejzásadnějších okamžiků pro kundu ve 20. století byl zákaz románu D. H. Lawrence *Milenec Lady Chatterleyové* (*Lady Chatterley's Lover*, 1928) a následný soudní proces kvůli obscénnosti. Román obsahuje čtrnáct kund.* Když Gerald Gould v roce 1932 recenzoval revidovanou verzi, podotkl, že „nutně byly vypuštěny pasáže, jimž autor nepochybně přičítal

* Český překlad pouze pět, pozn. překl.